

І. П. МАКАРЧУК

викладач

З. А. ОСТАСЮК

викладач

Луцький педагогічний коледж

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ В СТУДЕНТІВ КЛАСУ БАЯНА/АКОРДЕОНА ЗАСОБАМИ ЕСТРАДНОГО МИСТЕЦТВА

У статті досліджено зростання ролі художньо-виховного потенціалу естрадного музичного мистецтва як одного з актуальних і ефективних засобів музично-естетичного виховання в системі мистецької вищої освіти; з'ясовано зміст поняття “художній смак” через узагальнення філософської, психологічної, педагогічної та музикознавчої літератури; обґрунтовано педагогічні умови розвитку, до яких належать: стимулювання художньо-творчої самореалізації музикантів-виконавців на основі діалогічного стилю педагогічного спілкування, активізація творчо-пошукової діяльності музикантів-виконавців на основі проблемного навчання та залучення студентів до синкретичних форм естрадної виконавської діяльності; окреслено важелі художньо-виховного впливу естрадного музичного мистецтва, а саме: жанрово-стильова багатогранність, синкретичність та унікальність мистецтва імпровізації.

Ключові слова: *художній смак, музично-виконавська діяльність, естрадне мистецтво.*

В умовах розбудови незалежної Української держави основні засади реформування вищої школи передбачають радикальне оновлення структури, форм і методів функціонування навчально-виховного процесу, його максимальну інтенсифікацію. Стратегічним напрямом реформування освіти, згідно із Законом України “Про освіту”, Державною національною програмою “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) та Концепцією національного виховання, є забезпечення творчого розвитку особистості на основі впровадження в навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій. Вагомого значення набувають питання вдосконалення музично-естетичного виховання студентів, формування та розвитку естетичних почуттів, художніх інтересів, смаків та ідеалів.

Мета статті полягає у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов і методики розвитку художнього смаку студентів класу акордеона засобами естрадного мистецтва.

Мета дослідження зумовила постановку та вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати сутність поняття “художній смак”.
2. Обґрунтувати педагогічні умови розвитку художнього смаку в студентів класу баяна/акордеона засобами естрадного мистецтва.

Проблема розвитку художнього смаку особистості є складною, неоднозначною та досліджується представниками різних наук. Феномен художнього смаку привертає увагу численних дослідників як інтегративний по-

казник естетичної культури, духовності та індивідуальної своєрідності особистості (О. Буров, Ш. Герман, О. Дивненко, Л. Коган, О. Лармін, В. Лисенкова, А. Лосев, І. Маца, В. Разумний, О. Семашко, В. Скатерщиков, Р. Тельчарова, В. Шестаков, Р. Шульга); естетизованих почуттів і переживань (О. Костюк, О. Лазаревська, А. Молчанова, Є. Назайкінський, С. Рубінштейн, Б. Теплов); гармонійної єдності чуттєвого й раціонального (В. Липський, Б. Ліхачов, Є. Яковлєв).

Актуалізація естрадної музики, збагачуючи палітру музичної культури України, сприяє формуванню нового естетичного бачення й свідомого особистісного ставлення до цього напрямку музичного мистецтва. Неповторне у своєму жанрово-стильовому розмаїтті завдяки виразній синкретичності й різноплановості форм, естрадне мистецтво має значний художньо-виховний потенціал, сприяє яскравому виявленню творчої індивідуальності й покликане дарувати слухачам естетичну насолоду, що безпосередньо залежить від розвиненості художнього смаку виконавця. Проте, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проблема розвитку художнього смаку музикантів-виконавців далека від остаточного вирішення. Аналіз системи фахової підготовки студентів класу баяна/акордеона в мистецьких вищих навчальних закладах свідчить про недооцінку ролі художньо-виховного потенціалу естрадного музичного мистецтва у вирішенні педагогічних завдань, зокрема формування художнього смаку музикантів-виконавців, що, безумовно, впливає на їх загальнопрофесійний і художньо-творчий рівень розвитку.

Наголосимо, що, попри те, що впродовж останніх століть естрадне баянно-акордеонне виконавство посідає гідне місце у світовій музичній культурі, в українській стрімким злетом популярності цих інструментів позначені лише останні десятиліття.

З огляду на це в музично-педагогічній науці обмаль комплексних, системних досліджень проблеми розвитку художнього смаку як інтегруючого елемента професійної діяльності. Тому виникає нагальна потреба в науковому обґрунтуванні шляхів оптимізації навчально-виховного процесу в цьому напрямі.

Музично-педагогічна й музично-просвітницька спрямованість підготовки студентів класу баяна/акордеона в мистецьких вищих навчальних закладах зумовлює потребу формування художнього смаку музикантів-виконавців засобами естрадного мистецтва як шляху збагачення їх естетичної культури, виконавської майстерності, досягнення багатогранності художньо-творчого розвитку.

Теоретичний аналіз таких категорій, як “смак”, “естетичний смак”, “художній смак”, через узагальнення філософської, психологічної, педагогічної та музикознавчої літератури дав змогу окреслити сутність поняття “художній смак” як системи чуттєво-раціональних уподобань особистості, що виникає на основі історично детермінованих уявлень кожного індивіда про прекрасне й спонукає до активної, такої, що відповідає ідеалу, життє-

діяльності. Характер художнього смаку є особистісним, оскільки відображає ставлення особистості як представника суспільства на певному етапі історичного розвитку до мистецьких цінностей. Художній смак розвивається на основі естетичного, є його своєрідною модифікацією, що відображає здатність до індивідуального критичного відбору естетичних і художніх цінностей [4, с. 118].

На підставі здійсненого аналізу ми визначаємо художній смак як складну інтегративну властивість особистості, яка акумулює естетичне ставлення, ціннісно-орієнтаційні критерії, гармонійну єдність раціонального та емоційного й передбачає здатність індивіда до цілеспрямованої, орієнтованої на ідеал естетично-творчої діяльності.

Результати дослідження показали, що особливого значення проблема розвитку смаку набуває щодо досліджуваної соціально-вікової групи – студентства. Навчання студентів розцінюють як активний період набуття знань у поєднанні з пошуком власної позиції, естетичних цінностей, які, перебуваючи в процесі становлення, мають тенденцію до змін. Як керований і педагогічно регульований процес, формування художнього смаку відображає естетичні вподобання студента й залежить від змісту суджень і оцінок, ступеня творчого підходу до діяльності. Вибірковість смакових уподобань зумовлює характер напрямів художньо-творчої діяльності, естетичного самовдосконалення особистості [4, с. 117].

Про рівень розвитку художнього смаку студентів свідчить їх художня культура. Потенційна в соціальному та художньому плані розвитку, вона характеризується яскравою динамічністю й критичною селективністю.

Встановлено, що основними засобами художньо-виховного впливу естрадного музичного мистецтва є: *жанрово-стильова багатогранність*, позначена розмаїттям тематики, змісту, настроїв та емоцій, що сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, смаків та ідеалів індивіда; *синкретичність*, яка передбачає широкий діапазон і розмаїття переходів емоційно-інтонаційних барв, творчих ідей, викликає переживання, що не мають аналогів, а також через уявлення впливає на емоції та почуття, формуючи характерну для особистості здатність до рельєфного уявлення художнього образу; *унікальність мистецтва імпровізації*, спрямоване на стимулювання художньо-творчого потенціалу особистості, максимальну активізацію її фантазії, творчої уяви та художнього мислення [3, с. 73].

До основних педагогічних умов належить *стимулювання художньо-творчої самореалізації музикантів-виконавців на основі діалогічного стилю педагогічного спілкування*. Діалог як вирішальний аспект досягнення ефективності спільної творчої взаємодії активних суб'єктів навчально-виховного процесу є характерною ознакою нової педагогічної парадигми. Діалогічний стиль педагогічного спілкування зумовлює активізацію творчого самовдосконалення, самостійності й самореалізації музикантів-виконавців. Однією з основних умов діалогічного педагогічного спілкування є особистісно орієнтоване спрямування, при якому врахування інди-

відуальності студента зумовлює головні критерії добору методичних засобів навчання.

Активізація творчо-пошукової діяльності музикантів-виконавців на основі проблемного навчання є необхідною умовою успішного розвитку художнього смаку студентів. Застосування проблемного навчання в досліджуваному процесі зумовлено проблемною сутністю естрадного виконавства як складної, динамічної за формою та змістом системи загалом. Використання проблемних ситуацій, методів і завдань формує діалектичний підхід до опанування специфіки естрадного музичного мистецтва (освоєння жанрово-стильових характеристик естрадних музичних творів, принципу розвитку кожного окремого твору; внутрішніх закономірностей створення художньої образності твору; логічність структурної побудови тощо), що збагачує професійні знання музикантів-виконавців, зумовлюючи динамічність розвитку їх художнього смаку.

Залучення студентів до синкретичних форм естрадної виконавської діяльності як педагогічна умова передбачає активізацію здатності студентів до поліаспектного осягнення музично-естетичних явищ естрадного мистецтва, використання багатогранності форм музично-виконавської діяльності й оригінальності творчо-інтерпретаційних підходів; це значно розширює спектр естетичного світогляду та музичної культури, інтересів і потреб, емоційно-естетичних переживань, професійних мотивацій і художньо-творчого вдосконалення студентів, сприяючи активізації розвитку їх художнього смаку [5, с. 38].

Висновки. Науково обґрунтовано, що естрадне музичне мистецтво є одним із актуальних і ефективних засобів музично-естетичного виховання в структурі сучасної мистецької освіти. Естрадне музичне мистецтво створює необхідні умови для розвитку художнього смаку, естетичних інтересів і потреб, виконавського досвіду особистості, формуючи естетичне ставлення та забезпечуючи розкриття художньо-творчих здібностей у процесі становлення творчої індивідуальності музиканта-виконавця. Завдяки узагальненню даних теоретичного аналізу встановлено, що художній смак – складна інтегративна властивість особистості, яка акумулює естетичне ставлення, ціннісно-орієнтаційні критерії, гармонійну єдність раціонального та емоційного й передбачає здатність індивіда до цілеспрямованої, орієнтованої на ідеал естетично-творчої діяльності.

Список використаної літератури

1. Булда М. Теоретичні аспекти стильових напрямків естрадно-джазової музики для акордеона (баяна) / М. Булда // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2005. – Вип. 47. Виконавське музикознавство. – Кн. 11. – С. 207–215.
2. Булда М. Еволюція естрадно-джазового репертуару для акордеона (баяна) / М. Булда // Львівська баянна школа та її видатні представники. Михайлу Оберюхтіну присвячується : збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. – Дрогобич, 2006. – С. 107–123.
3. Попович Н. М. Розвиток виконавства на акордеоні (Ретроспективний аналіз) / Н. М. Попович // Рідна школа. – 2002. – № 11 – С. 72–74.

4. Попович Н. М. Педагогічні аспекти розвитку художнього смаку музикантів-виконавців / Н. М. Попович // Вісник КНУКіМ : збірник наукових праць. Серія: Педагогіка. – Київ, 2002. – Вип. 6. – С. 116–119.

5. Попович Н. М. Художньо-виховний потенціал естрадної музики мистецтва / Н. М. Попович // Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць / ред. кол.: О. П. Щолокова та ін. – Київ : НПУ, 2002. – Вип. 3. – С. 37–40.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2017.

Макарчук І. П., Остасюк З. А. Педагогические условия развития художественного вкуса студентов по классу баяна/аккордеона средствами эстрадного искусства

В статье исследован рост роли художественно-воспитательного потенциала эстрадного музыкального искусства как одного из актуальных и эффективных средств музыкально-эстетического воспитания в системе художественного высшего образования; выяснено содержание понятия “художественный вкус” из обобщения философской, психологической, педагогической и музыковедческих литератур; обоснованы педагогические условия развития, к которым относятся: стимулирование художественно-творческой самореализации музыкантов-исполнителей на основании диалогического стиля педагогического общения, активизация творческой поисковой деятельности музыкантов-исполнителей на основании проблемного обучения и привлечения студентов к синкретическим формам эстрадной исполнительской деятельности; определены свойства художественно-воспитательного воздействия эстрадного музыкального искусства, а именно: жанрово-стилевое многообразие, синкретичность и уникальность искусства импровизации.

Ключевые слова: художественный вкус, музыкально-исполнительская деятельность, эстрадное искусство.

Makarchuk I., Ostasiuk Z. Pedagogical Conditions for the Development of Artistic Taste of Students – Accordion Players by Means of Pop Art

The article examines the growing role of artistic and educational potential of pop music as one of the urgent and effective means of musical and aesthetic education in the system of higher education; turns the concept of “artistic taste” through the generalization of philosophical, psychological, pedagogical and musicological literature; the article highlights pedagogical conditions of development which include: stimulation of artistic and creative musicians’ self-fulfillment based on a dialogic teaching style of communication, activation of musicians’ creative search based on problem-based learning and engaging students in syncretic forms of pop performance; the artistic and educational influence of pop music is analyzed, namely: genre and stylistic diversity, uniqueness and syncretic of the art of improvisation.

The authors investigated the process of taste development which is very important regarding the study of social and age group - students. The process of teaching students is regarded as an active period during their acquisition of knowledge, combined with finding their own position, aesthetic values, who being in the stage of incipience can be changeable. The formation of artistic taste is educationally controlled and regulated process which reflects the aesthetic preferences of the student, depending on the content of judgments and estimates the degree of creativity to work. Selectivity of taste determines the nature areas of artistic and creative activities, aesthetic improvement.

The research allowed to conclude that the art of pop music creates the necessary conditions for the development of artistic taste, aesthetic interests and needs, the individual executive experience, creates an aesthetic attitude and provides disclosure of artistic and creative skills during the development of musicians’ creative individuality.

Key words: artistic taste, musical and performing activities, pop art.